

Смітюх А.В.

Одеський національний університет ім. П. Мечнікова

ЩОДО ПИТАННЯ ПРО МОЖЛИВІСТЬ ВИКЛЮЧЕННЯ З ТОВАРИСТВА З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ УЧАСНИКА, ЯКИЙ ВОЛОДІЄ 50% ГОЛОСІВ

Ст.64 Закону України «Про господарські товариства» містить норму, що дозволяє загальним зборам учасників товариства з обмеженою відповідальністю (далі - товариство) виключити учасника, який систематично не виконує або неналежним образом виконує обов'язки або своїми діями перешкоджає досягненню цілей товариства.

Прийняття такого рішення є винятковим повноваженням загальних зборів учасників товариства (п.«в» ч.І ст.59 Закону України «Про господарські товариства») і приймається, якщо за нього проголосують учасники, що володіють більш ніж 50% від загальної кількості голосів. Учасник, що виключається, не голосує, при цьому кворум, як і в будь-якому іншому випадку, складає 60% від загальної кількості голосів учасників (ч.І ст.60 Закону України «Про господарські товариства»).

Проблеми із застосуванням цих положень виникають, якщо в товаристві є тільки 2 учасника, кожний з яких володіє 50% голосів.

Ці проблеми полягають в тому, що :

- при неявці одного з учасників у загальні збори, буде відсутній необхідний кворум у 60% голосів;
- жоден з учасників не має необхідних 50%+1 голосів для ухвалення рішення про виключення іншого учасника.

Досить часто трапляється ситуація, коли кожен учасник призначає загальні збори, на яких сам приймає рішення про виключення іншого учасника, не визнає збори, призначені іншим учасником, і не з'являється на них.

У зв'язку з явними вадами протоколу загальних зборів учасників на яких один учасник, володіючи 50% голосів, виключив іншого, державні реєстратори відмовляються вносити відповідні зміни до статуту товариства, у зв'язку з чим учасники товариства звертаються до суду.

Отже, досить поширена практика розгляду справ, коли суд розглядає зустрічні позови учасників: про визнання незаконними загальних зборів, проведених іншим учасником і відповідного протоколу; про виключення іншого учасника з това-

риства; про спонукання державного реєстратора зареєструвати зміни в статуті товариства.

Вважаємо, що учасники товариства, які володіють кожен 50% голосів не можуть виключати один одного зі складу товариства.

Нормальним способом реалізації права виключити учасника є проведення загальних зборів і голосування учасників.

Якщо голоси двох учасників розподілені таким чином, що один з них має більше 60% голосів, мажоритарний учасник може провести збори учасників (попередньо сповістивши іншого способом, зазначеним у статуті) і навіть у випадку неявки другого учасника своїми голосами прийняти рішення про виключення його зі складу учасників.

Якщо голоси двох учасників розподілені таким чином, що один з них має більш 50%, але менш 60% голосів (а інший, відповідно - інші голоси), мажоритарний учасник має право виключити партнера зі складу учасників на загальних зборах, проведених за участю останнього. Однак, у випадку нез'явлення міноритарно- го учасника у збори, кворум буде відсутній. Тоді єдиним способом реалізації мажоритарним учасником його права вимагати виключення другого учасника (яке він має, бо в нього більше 50% голосів) буде звернення до суду з позовом про визнання права і про припинення правовідносини (п.1, п.7. ч.2 ст.16 ЦК України).

Однак якщо голоси двох учасників поділені 50/50, суд їй зможе вирішити їх спір.

Відповідно до ч.І ст. 16 ЦК України, СТ.4ЦПК України (ст.3 нового ЦПК),ст.1 ГПК України, кожна особа може звернутися в суд **за захистом свого порушеного права**. Однак, оскільки в кожного з учасників тільки 50% голосів, в них обох відсутнє **саме право** виключати іншого учасника на загальних зборах учасників, або вимагати виключення в суді.

Таким чином, позови таких учасників про виключення один одного із товариства в принципі не підлягають задоволенню, так само, як позови учасників, що володіють менш 50% голосів про виключення з товариства учасників що володіють більш ніж 50% голосів.

У суда є юрисдикційні повноваження розглядати подібні справи відповідно до ч.І СТ.124 Конституції України, але в даному випадку відсутнє суб'єктивне право, що підлягає судовому захисту. Тому розгляд справи повинен завершуватися не закриттям провадження у справі відповідно до п.1 ст.227 ЦПК України що діє (п.1 ст.204 нового ЦПК), або припиненням провадження відповідно до п.1 ст.80 ГПК, якщо учасниками товариства є юридичні особи та справу розглядає господарський суд, а прийняттям повноцінного рішення про відмову у позові відповідно до ст.202-203 ЦПК України (ст.213-215 нового ЦПК), або ст.82-85 ГПК.

Отже, вважаємо, що при складанні статутів товариств з обмеженою відповідальністю, слід уникати формули 50/50, тому що створюючи видимість повної рівноправності учасників, у критичних ситуаціях вона не працює і вимагає їхньої абсолютної згоди з будь-яких питань діяльності товариства. Краще за все поділити голоси з невеликою (1-2%) перевагою одного з учасників. Тоді перевага одного

з учасників буде блокуватися можливістю іншого учасника не з'являтися на збори учасників і позбавляти їх кворуму.

У випадку ж гострого конфлікту між учасниками, однозначно буде ясно, хто з них, зрештою залишиться в товаристві, а хто піде, одержавши компенсацію.

Тому варто, також, передбачити в статуті гарантії реальної компенсації міноритарному учасникові на випадок його виключення (наприклад - повернення внеску в натурі).